

**Vzorový test na prijímacie pohovory zo slovenského jazyka a literatúry**

**Ukážka č. 1**

Dúha sa vyskytuje v slnečnom daždivom počasí stredných a vyšších zemepisných šírok. Pri výške Slnka, ktoré vidíme pod uhlom  $42^\circ$  a viac, sa dúha nedá pozorovať. Farebný jav v atmosfére býva vyvolaný lomom a odrazom slnečného svetla vo vodných kvapkách. Čím väčšie sú kvapky, tým zreteľnejšia je dúha. Obsahuje všetky farby svetelného spektra (červenú, oranžovú, žltú, zelenú, modrú, tmavomodrú a fialovú). Červená farba je na vonkajšej, fialová na vnútornej strane oblúka.

Okrem *základnej dúhy* možno často pozorovať aj *vedľajšiu dúhu*, ktorá je slabšia a má obrátené poradie farieb (fialová je na vonkajšej strane). Vzácnym prípadom je výskyt viacerých dúh súčasne. **Dúhy boli považované takmer za zázrak a inšpirovali množstvo legend aj rozprávok.** Starí Gréci si predstavovali, že dúha je posolkyňou bohyne Iris. Dôvodom pre to bola skutočnosť, že si nikto nevedel vysvetliť jej vznik. To, že biele svetlo je v skutočnosti zmes farieb, dokázal až anglický fyzik sir Isaac Newton (1643 – 1727). Dnes vieme viac o svetle a jeho účinkoch, dúha je zbavená svojho tajomstva, ale jej krása a krátke trvanie je stále omamujúce.

Čeman, R.: Neživá príroda. Bratislava: MAPA Slovakia, 1999; upravené

**K ukážke č. 1 sa vzťahujú úlohy 1 – 7 a úloha 12**

**1. Vyber tvrdenie, ktoré vyplýva z textu ukážky č. 1:**

- A) Dúha sa vyskytuje v slnečnom počasí len vyšších zemepisných šírok.
- B) Častým prípadom je výskyt viacerých dúh súčasne.
- C) Dúhu možno pozorovať len vtedy, ak Slnko vidíme pod väčším uhlom ako  $42^\circ$ .
- D) Vedľajšia dúha je oproti základnej slabšia a obsahuje všetky farby svetelného spektra v obrátenom poradí.

**2. Podľa ukážky č. 1 považovali starí Gréci dúhu za:**

- A) posolkyňu bohyne Iris.
- B) zmes farieb.
- C) farebný jav v atmosfére vyvolaný lomom a odrazom slnečného svetla vo vodných kvapkách.
- D) jav, ktorému neprikladali žiaden väčší význam.

**3. Z prvého odseku ukážky č. 1 vyhl'adaj a napíš:**

- A) podstatné meno so slabikotvornou spoluhláskou .....
- B) uvedenú číslovku slovom .....

**4. Akým slovotvorným postupom vzniklo slovo *slnečného* z ukážky č. 1?**

- A) skladaním
- B) odvodzovaním
- C) skracovaním
- D) prenášaním významu

**5. Z podčiarknutej vety v ukážke č. 1 vypíš prídavné mená a urči ich druh a vzor: .....**

**6. Doplň tvrdenia vzťahujúce sa k ukážke č. 1:**

- A) Autor v ukážke používa ..... **slohový postup.**
- B) Ukážku zaraďujeme k ..... **jazykovému štýlu.**

7. **Jednoduchá rozvitá veta z ukážky č. 1 sa nachádza v možnosti:**

- A) Čím väčšie sú kvapky, tým zreteľnejšia je dúha.
- B) Vzácnym prípadom je výskyt viacerých dúh súčasne.
- C) Starí Gréci si predstavovali, že dúha je posolkyňou bohyne Iris.
- D) Okrem *základnej dúhy* možno často pozorovať aj *vedľajšiu dúhu*, ktorá je slabšia a má obrátené poradie farieb (fialová je na vonkajšej strane).

8. **Lahký závan vetra rozšíril vôňu orgovánu do celého okolia.**

**Poradie vetných členov v danej vete je správne v možnosti:**

- A) zhodný prívlastok, podmet, predmet priamy, prísudok slovesný, predmet priamy, nezhodný prívlastok, zhodný prívlastok, príslovkové určenie miesta.
- B) zhodný prívlastok, podmet, nezhodný prívlastok, prísudok slovesný, predmet priamy, nezhodný prívlastok, zhodný prívlastok, príslovkové určenie miesta.
- C) zhodný prívlastok, podmet, nezhodný prívlastok, prísudok neslovesný, predmet priamy, predmet priamy, zhodný prívlastok, príslovkové určenie miesta.
- D) zhodný prívlastok, podmet, predmet nepriamy, prísudok slovesný, predmet priamy, nezhodný prívlastok, zhodný prívlastok, príslovkové určenie miesta.

9. **Vyber možnosť, v ktorej sú správne doplnené chýbajúce písmená v texte:**

Kdesi v diaľke sa oz\_valo húkanie sov\_. Vfb\_ sa krčil\_ pri rieke ako ne\_aké príšer\_. Mesiac sa skr\_l za oblak, suché halú\_ky praskal\_. Po búrke sa ob\_vatelia ponáhl'al\_ do pol\_. Nem\_lil\_ sa, keď si m\_slel\_, že krupob\_tie narob\_lo škod\_.

- A) ý, y, y, i, i, y, y, z, i, y, i, i, ý, i, y, i, i, i, y
- B) ý, y, y, i, j, y, y, z, i, y, i, í, ý, i, y, i, i, i, y
- C) í, y, y, i, j, y, y, s, i, y, i, í, ý, i, y, i, y, i, y
- D) ý, y, y, y, j, y, y, s, i, y, i, í, ý, i, y, i, y, i, y

10. **Vyber možnosť, v ktorej sa nachádzajú len nezhodné prívlastky.**

- A) zmes farieb, ísť domov, domov lásky
- B) záhon kvetov, láskavý otec, v dobrom srdci
- C) naše zdravie, zdravie človeka, zdravie nadovšetko
- D) lov zvierat, obydlie človeka, hromada sena

11. **Vyber možnosť, v ktorej medzi slovami nie je synonymický vzťah.**

- A) zlý, nešťastný, planý
- B) krásny, očarujúci, utešený
- C) liečiteľ, mastičkár, ránhojič
- D) priateľ, druh, kamarát

12. **Zodpovedz nasledujúce úlohy:**

- A) Slová ako *luna*, *vzlyk*, *krásota* zodpovedajú ..... jazykovému štýlu.
- B) Koľko prísudzovacích skladov sa nachádza v hrubo zvýraznenej vete druhého odseku ukážky č. 1? ..... (uveď počet slovom alebo číslom).
- C) Koľko neohybných slovných druhov sa nachádza v hrubo zvýraznenej vete druhého odseku ukážky č. 1? ..... (uveď počet slovom alebo číslom).

## Ukážka č. 2

Svet nemôže žiť bez nehy,  
a preto zrodili sa vtáky  
a tráva lezie na brehy  
a v žite svietia slepé maky  
a kade ideš, chrobáček  
pod nohu tvoju ponúka sa,  
šliapni: nič nikde, ani vzlyk,  
nešliapni: zaspieva ti krása.

Svet nemôže žiť bez nehy.  
Príroda je však ako pena:  
raz tíško čaká na snehy,  
raz na byť, kým sa rozzelená.  
Človek, ty trpezlivý buď,  
nevytáhuj ty svoje knihy.  
Príroda najvyšší je súd,  
v nej veky sú i okamihy.

Človek, ty vedu v moci máš,  
ovládaš umom mocné náuky,  
no kde sa s lúčom slnka hráš,  
bežia ti chrptom zimomriavky,  
v ničivej zime pomrzli  
premnohí, lebo slnko spalo,  
no nevie slnko, kto je zlý:  
napokon všetkým požehnalo.

Ján Smrek: Svet nemôže žiť bez nehy

### K ukážke č. 2 sa vzťahujú úlohy 13 – 18

#### 13. Aký druh rýmu sa uplatňuje v hrubo zvýraznenom štvorverší ukážky č. 2?

- A) striedavý
- B) obkročný
- C) prerývaný
- D) združený

#### 14. Z textu ukážky č. 2 nevyplýva tvrdenie:

- A) Básnik tvrdí, že len vzdelanie pomôže človeku nájsť cestu k prírode.
- B) Básnik človeku naznačuje, aby vnímal prírodu s nehou, lebo iba tak porozumie jej krásam.
- C) Básnik sa zamýšľa nad nehou a krásou prírody.
- D) Pre básnika je príroda spravodlivá, pretože požehnáva všetkým bez rozdielu.

#### 15. Podčiarknuté verše v 2. strofe ukážky č. 2 nám naznačujú:

- A) Krehkosť prírody, ktorá nám počas ročných období ponúka svoje dary.
- B) Silu prírody, ktorá ovláda všetko.
- C) Farebnú pestrosť prírody, v ktorej prevláda biela a zelená.
- D) Bezmocnosť prírody v súvislosti so striedaním ročných období.

#### 16. Pomenuj vybrané umelecké prostriedky z ukážky č. 2:

- A) chrobáček ..... B) tráva lezie na brehy ..... C) Príroda je však ako pena .....

17. Z odpovedz nasledujúce úlohy, ktoré sa vzťahujú k podčiarknutému slovu z prvej strofy ukážky č. 2.

- A) Napíš, aké gramatické pravidlo sa porušuje v podčiarknutom slove .....
- B) Urči gramatické kategórie podčiarknutého slova (osoba, číslo, čas, spôsob, vid):  
.....

18. Z prvého verša poslednej strofy ukážky č. 2 vypíš podstatné mená ženského rodu a urči ich skloňovacie vzory. ....

19. Vyber možnosť, v ktorej je zápis priamej reči a uvádzacej vety správnym tvare.

- A) Peter zakričal: „prestaňte sa hádať!“
- B) Peter zakričal: „Prestaňte sa hádať!“
- C) „Prestaňte sa hádať!“ Zakričal Peter.
- D) „prestaňte sa hádať“ zakričal Peter.

20. Jednočlenná slovesná veta sa nachádza v možnosti:

- A) Potraviny.
- B) Bolí ma žalúdok.
- C) Oziaba ma.
- D) Odišiel.

21. Výrok *Svätá Margita volá žencov do žita* je:

- A) pranostika
- B) porekadlo
- C) príslovie
- D) hádanka

22. Vyber možnosť, v ktorej je správne definovaný literárny útvar *bájka*.

- A) Kratšia epická báseň s pochmúrnym dejom, ktorá sa končí tragicky.
- B) Krátky ľudový výrok, ktorý vyjadruje životné skúsenosti.
- C) Epický útvar, v ktorom sa zvieratám pripisujú ľudské vlastnosti a skutky a vyplýva z neho ponaučenie.
- D) Krátka báseň, v ktorej sa autor kriticky a satiricky vyjadruje k spoločenským problémom.

23. Doplň tvrdenia:

- A) Epická skladba, ktorá má pochmúrný dej, rýchly spád a tragický záver, sa nazýva .....
- B) Básnický prostriedok, ktorým prenášame význam na základne vonkajšej podobnosti, napr. „*žiaľ kalí zrak*“, sa nazýva .....

24. Označ možnosť, v ktorej sú uvedené prvky vnútornej kompozície literárneho diela:

- A) nadpis, odsek, kapitola, strofa, verš
- B) nadpis, úvod, zápleтка, odsek, záver
- C) úvod, zápleтка, vyvrcholenie, obrat, rozuzlenie
- D) rým, strofa, metafora, epiteton, personifikácia

25. Vyber možnosť, ktorá neobsahuje iba žánre ľudovej slovesnosti:

- A) ľudová pieseň, hádanka, porekadlo, vyčítanka
- B) ľudová povesť, ľudová rozprávka, bájka, ľudová balada
- C) príslovie, porekadlo, pranostika, bájka
- D) poviedka, komiks, bájka, ľudová pieseň